

AKADEMIE MÚZICKÝCH UMĚNÍ V PRAZE
HUDEBNÍ A TANEČNÍ FAKULTA

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Praha, 2019

Noemi Koblischková

AKADEMIE MÚZICKÝCH UMĚNÍ V PRAZE

HUDEBNÍ A TANEČNÍ FAKULTA

Hudební umění

Klavír

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

**INTERPRETAČNÍ PROBLEMATIKA FERENCE LISZTA
SE ZAMĚŘENÍM NA UHERSKOU RAPSODII Č. 2**

Noemi Koblischková

Vedoucí práce: MgA. Ivo Kahánek, Ph.D.

Oponent práce: MgA. Jakub Uhlík

Datum obhajoby:

Přidělovaný akademický titul: BcA.

Praha, 2019

ACADEMY OF PERFORMING ARTS IN PRAGUE

MUSIC AND DANCE FACULTY

Art of Music

Piano

BACHELOR 'S THESIS

**Interpretation of Ferenc Liszt compositions with
special focus on the Hungarian Rhapsody No. 2**

Noemi Koblischková

Thesis Advisor: MgA. Ivo Kahánek Ph.D.

Thesis Opponent: MgA. Jakub Uhlík

Date of thesis defense:

Academic title granted: BcA.

Prague, 2019

PODĚKOVÁNÍ

Především děkuji MgA. Ivo Kahánkovi, Ph.D. za vedení mé bakalářské práce. Dále bych chtěla poděkovat Mgr. Františkovi Malému. Bez jejichž ochoty, pomoci, kritiky a odborného vedení by tato práce nevznikla.

Za podporu také děkuji své rodině, jejich podpora pro mne byla po celou dobu studia důležitá a nepostradatelná.

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma

**INTERPRETAČNÍ PROBLEMATIKA FERENCE LISZTA
SE ZAMĚŘENÍM NA UHERSKOU RAPSODII Č. 2**

Vypracovala samostatně pod odborným vedením vedoucího práce a s použitím uvedené literatury a pramenů.

Praha, dne

.....
podpis diplomanta

Upozornění

Využití a společenské uplatnění výsledků diplomové práce, nebo jakékoliv nakládání s nimi je možné pouze na základě licenční smlouvy tj. souhlasu autora a AMU v Praze.

Anotace

Obsahem této bakalářské práce je analýza a porovnání interpretace vybraných klavírních skladeb Ference Liszta. Součástí práce je stručné pojednání o období romantismu, o životě a díle skladatele a porovnání interpretace Uherské rapsodie č. 1 a č. 2 interpretů: Benna Moiseivitch, Alfreda Cortota, Vladimira Horowitze, Khatii Buniatishvili.

Abstract

This bachelor thesis deals with an analysis and interpretation comparison of selected Ferenc Liszt piano compositions. It includes brief description of the romanticism era, life of the composer and important events affecting his work. Significant part of the thesis compares the performance of Hungarian Rhapsody by four pianists: Benno Moiseivitch, Alfred Cortot, Vladimir Horowitz, and Khatia Buniatishvili.

OBSAH

ÚVOD.....	9
1. ROMANTISMUS A JEHO HLAVNÍ PŘEDSTAVITELÉ	10
2. PIANISTA.....	11
2.1 Tvůrce	15
3. PŘEHLED KLAVÍRNÍ TVORBY	18
3.1 Uherské rapsodie	18
3. 2 Rozbor Rapsodie č. 2	19
3. 3 Problematika uherské rapsodie č. 2	20
4. POROVNÁNÍ UHERSKÉ RAPSODIE Č. 1 a č. 2	25
4. 1 Benno Moiseivitch	26
4. 1. 1 Interpretace Uherské rapsodie č. 2	26
4. 2 Alfred Cortot.....	27
4. 2. 1 Interpretace Uherské rapsodie č. 2	28
4. 3 Vladimir Horowitz.....	28
4. 3. 1 Interpretace Uherské Rapsodie č. 2.....	29
4. 4 Khatia Buniatishvili	30
4. 4. 1 Interpretace Uherské Rapsodie č. 2.....	31
ZÁVĚR	32

ÚVOD

Téma bakalářské práce jsem si vybrala s ohledem na to, že Uherskou rapsodii č. 2 od Ference Liszta jsem měla možnost nacvičit a hrát na koncertě. Mou snahou bylo tuto Uherskou rapsodii č. 2 nejen co nejlépe zvládnout jako interpretku, ale také pochopit její hloubku, náladu a fantazii. K tomuto teoretickému pochopení skladby jsem využila možnosti zpracovat toto téma i jako bakalářskou práci. Porozumět Lisztovské Uherské rapsodii č. 2 nelze bez dalších souvislostí, jako je období, ve kterém skladatel žil – romantismus, kterému se budu věnovat v první kapitole. Také životní osudy autora měly vliv na jeho skladatelskou činnost. Proto se ve druhé kapitole zaměřím na jeho život a dílo. Třetí kapitola bude přehled klavírní tvorby Liszt a samotný rozbor skladeb Uherská rapsodie č. 1 a Uherská rapsodie č. 2. Ve čtvrté kapitole porovnáám interpretace čtyř světově známých klavíristů, a také popíšu své poznatky a pohled na interpretaci skladby Uherské rapsodie č. 2. Mít možnost skladbu nejen hrát, ale i do hloubky rozebrat, poslouchat jiné interprety a naučit se skladbě rozumět, je pro mě neocenitelná a užitečná zkušenost pro další studium hry na klavír.

1. ROMANTISMUS A JEHO HLAVNÍ PŘEDSTAVITELÉ

Romantismus je možné charakterizovat jako převahu citu a fantazie nad rozumem. Období romantismu se datuje od r. 1815 do r. 1900, tedy téměř celé 19. století. Bylo to století osamostatňování jednotlivých národních kultur, a také období rychlého vývoje techniky. Umělci stáli v jakési opozici k životu určujícím skutečností a snažili se osvobodit od ekonomických a společenských poměrů. Romantickým ideálům nejvíce vyhovovala samotná hudba. Lze v ní vyjádřit citovou vypjatost, tajemnou atmosféru a fantazii, která přesahuje lidská slova. Romantické prvky můžeme pozorovat ve skladbách různých autorů už od roku 1800. Romantismus se dá rozdělit do tří etap, a to na raný, vrcholný a pozdní romantismus. Romantický styl ovládá kromě architektury všechny druhy umění - literární, výtvarné a hudební. Právě hudba je považovaná za nejschopnější ve vyjádření romantiky. Romantismus přináší uvolnění formy, která se podřizuje obsahu. Změny nastávají u sonátové formy. Uvolňuje se tóninová určitost a stavební pravidelnost melodiky. V rytmu se často používají tečkované rytmy, triolové, synkopické a nepravidelné útvary. Harmonická složka je bohatá, využívá chromatiky mimotonálních dominant, alterovaných akordů a v hojně míře zmenšený septakord. Příznačné pro romantismus jsou i časté a složité modulace. Oblíbenými skladbami romantismu jsou menší formy, hlavně tance. Vznikají programní skladby a národní školy, kde skladatelé čerpali z lidových písní.¹

¹ CHIESA TIBALDI, Mary. *Romantický život Lisztův*. II. vydání. V Praze: Topičova edice, 1941. Topičovy bílé knihy. 1896 – 1968

Ke skladatelům vrcholného romantismu se řadí Franz Liszt. Byl to velký klavírní virtuóz a právě tato skutečnost ovlivnila jeho klavírní tvorbu. Lisztovo klavírní dílo patří k nejobtížněji hraným skladbám. Jeho skladby jsou syntézou všech technických možností klavírní hry. Široké akordické rozklady, oktávová technika, tremola, trylky, glissanda v terciích, sextách, oktávách, decimách. Jeho skladby mají orchestrální ráz. Skladby Liszta mají monumentální až patetický charakter. Napsal dva klavírní koncerty Es - dur bravurní, a jednovětý koncert A - dur, který je považován za symfonickou báseň s obligátním klavírem. Totentanz - tanec smrti jsou to variace na tanec Dies irae. Pro dva klavíry bez doprovodu orchestru napsal koncert pathétique. Jednovětá sonáta h - moll se často objevuje v repertoáru světových klavíristů a patří k nejobtížnějším klavírním skladbám. Fantazie na jméno Bach je skladba pro varhany a bývá často v repertoáru koncertu. Za méně náročné skladby lze považovat Annés de Pélerinage - Léta putování. Je to cyklus 26 skladeb, které napsal z cest po Švýcarsku a Itálii. Z nich jsou nejznámější Fantasia quasi Sonata, tři Petrarcovy sonety a Vodotrysky. Nejznámější Lisztovou skladbou je Sen lásky As dur. Stylizované tance jsou obsaženy v efektní polonéze E - dur a tři valčíky Mefistovy. Listovy etudy jsou považovány za technickou přípravu k hraní Lisztových skladeb. Nejznámějších je dvanáct Transcendentálních etud. Dále šest etud podle Paganiniho a tři koncertní etudy.

2. PIANISTA

Ferenc Liszt se narodil 22. 8. 1811 v Rakousku a zemřel 31. 7. 1886. Ferenc byl hlavním představitelem romantismu, klavírní virtuóz a skladatel. Liszt byl nejslavnějším a nejznámějším virtuózem tehdejší doby. Už v dětství byl velmi talentovaný. Liszt se stal nejproduktivnějším hudebním skladatelem 19. století. V období své tvorby skládal odlišné styly, v novoněmeckém hudebním stylu se nachází jeho hlavní díla.²

V roce 1817 se uskutečnil klavírní Reisův koncert v podání Adama Liszta. Mladý Liszt napjatě poslouchal. Večer po koncertě si malý hoch zpíval některé motivy, které zaslechl na koncertě. Mladý Liszt oznámil rodičům své rozhodnutí učit se hudbě, Adam Liszt a jeho manželka byli vskutku překvapení. Oba rodiče se ho dotazovali, kým by jednou chtěl být a on se upřeně díval na obraz visící na stěně a jistě odpověděl: „Chci být tímhle.“. Obraz patřil L. V. Beethovenu. Oba rodiče se mu snažili s touto záležitostí pomoci, aby se mohl uskutečnit jeho sen. Jeho otec se dlouho nerozmýšlel a hned druhý den synovi poskytl první hodinu. Po několika dnech byl naprosto přesvědčen, že vyučuje zázračné dítě. Měl fenomenální dispozice, a to dokonalý sluch, hbité prsty a úžasnou paměť. Už tehdy dokázal Liszt měnit tóniny ve skladbách bez jakýchkoliv problémů a dovedl zahrát jakoukoliv skladbu, kterou zaslechl pouze jednou. Adam Liszt doufal, že se jeho syn stane tím, čím se on sám nedokázal stát, tedy slavným, uznávaným pianistou a skladatelem. Prozatím tomu bylo ale jinak, jeho syn byl zcela unavený po třech měsících intenzivního studia hry na klavír. Ručičky byly velmi malé a nemohly obsáhnout oktávu: jednou po koncertě Hummela, maličký Liszt si pomohl nosem k dosažení decimy. Také neuměl ještě číst, znal dříve noty než abecedu. Malý Liszt měl slabé nervy a křehké tělo a tyto problémy zavinily na nějakou dobu přerušování hry na klavír.³

Jeho matka projevovala velikou snahu, aby mladý hoch přišel na jiné myšlenky v podobě Grimmových pohádek a života svatých, pro které se Ferenc nadchl. Tyto záležitosti ho natolik oslovily, že se v něm projevila mystická hloubka jeho ducha. Tehdy v noci se probudil se slzami v očích a vášnivě se modlil. Když už smutek odezněl, mladý Ferenc dále pokračoval ve své hudbě. Ferenc nadšeně začal improvizovat. Několik hodin proseděl u klavíru a psal spoustu variací. Jakýkoliv

² Značnou část Lisztova klavírního díla tvoří transkripce.

³ CHIESA TIBALDI, Mary. *Romantický život Lisztův*. II. vydání. V Praze: Topičova edice, 1941

posluchač, který naslouchal jeho hudbě, zůstal v úžasu díky jeho zázračné rapsodické schopnosti, která ho nikdy neopustila. Velký rozruch se rozkřikl až k baronu Braunovi. Z legendy, kterou byl sám Ferenc, Adam Liszt povolil mladému Ferenci, aby mohl hrát spolu s flétnistkou na koncertu v Šoproni, kde ho doprovázeli rodiče. Koncert byl velmi úspěšný. I přesto, že mladý Ferenc měl malarickou horečku, koncert odvedl v takovém přesvědčení, že si posluchači vyžádali příspěvek. Liszt dokázal improvizovat na známá témata, po kterých sklídl strhující potlesk. Byl to jeho první velký úspěch ve své kariéře.

Od tohoto úspěchu už Ferenc „nepatřil“ sám sobě, přicházela spousta koncertů. Další koncert se konal znova v Šoproni, kde Liszt sklídl opět další úspěch jako v předchozím koncertě. Po té koncertoval v Kismartonu, kněžna Esterházyová byla tak nadšená, že mu darovala drahou starožitnost a album s podpisy všech výborných hudebníků, s kterými se setkal. Tyto dary měly vysokou hodnotu, a ačkoliv byl Ferenc ještě malý, povedlo se mu album ztratit v roce 1820 v Bratislavském paláci, který patřil Esterházyům. Ferenc Liszt si dokázal díky své hře získat uherské magnáty a to skladbami od Beethovena, vzletnými improvizacemi a hraním z listu bravurních skladeb. Adam Liszt se zřekl své práce jako správce a spolu s manželkou a synem odjeli do Vídně. Ferenc se znovu podíval do Maďarska až v roce 1839. Mladý hoch zapomněl svůj rodný jazyk, který se už nikdy nedoučil, jeho duše však zůstala maďarská. Jeho dětské vzpomínky, které prožil na Maďarském venkově, byly zapsány hluboko v jeho srdci. Vídeň byla centrem hudebního světa. Adam Liszt požádal Czerného, aby si poslechl Ference Liszta, který mu zahrál Beethovenovu sonátu b moll, Czerny byl ohromen z výkonu mladého chlapce, a bez zaváhání mu sdělil „Z tebe se může stát největší pianista z nás všech“.

Czerny si vyžadoval jeden zlatý za hodinu a po jedenácté výuce odmítl veškerý peníz. „Pokroky za tak krátký čas, mne bohatě odměňují za moji námahu řekl“. Czerny byl dobrotivý učitel (mladému Lisztovi říkal Putzi nebo Zizy.) Czerný přestože byl dobrotivý, tak byl přísný a přesný. Mladý Ferenc byl nucen opakovat nespočetněkrát jedno složité místo a kvůli netrpělivosti se rozplakal. Czerny věděl, že bez tvrdé práce a disciplíny se nedá uspět. Salieri učil mladého Liszta kontrapunktu a harmonii.⁴ Po necelých dvou letech náročného studia, v roce 1822 otec zařídil svému synovi další veřejný koncert, kde se mohl poprvé ukázat

⁴ Salieri dal malému žákovi komponovat chrámovou hudbu, mezi jinými Tuntum ergo, které mistr velmi chválil., CHIESA TIBALDI, Mary. *Romantický život Lisztův*. II. vydání. V Praze: Topičova edice, 1941

vídeňskému posluchačstvu.

Na koncertě hrál spolu s Karolinou Ungerovou a fenomenální Lenau zpěvačku a Léona de Saint Lubin. Koncert dopadl jak jinak než výborně, v březnu 1823 otec chtěl zařídit mladíkovi další koncerty, důležité pro něj hlavně bylo, aby toho všeho byl účasten Beethoven který se ovšem bál všech zázračných dětí. Syn i otec šli k Beethovenovi na návštěvu a otec napsal do konverzačního sešitu přání svého synka. „Několikrát jsem projevil přání k panu Schindlerovi, že bych vás rád poznal a nyní mám radost, že se tak stalo. V neděli 13. budu mít svůj vlastní koncert a prosím pokorně, abyste mne poctil svou návštěvou“. Beethoven kvůli svému trvalému onemocnění a to hluchotě a svému nestálému publiku na otázku Ference neodpověděl. Schindler napsal tedy do sešitu: „Malý Liszt mne velice prosil, abych vás požádal o téma, na něž by improvizoval při svém zítřejším koncertu.“⁵

Do sešitu také napsal prosbu ohledně svého synovce Karla, kterého měl Beethoven rád. „Karel by měl velikou radost, kdyby mohl chlapce slyšet hrát.“ Beethoven z ničeho nic vybídnul Ference ke hře, on však s nervozitou sedl za klavír. Začal hrát s velkým nasazením a energií Bachovy Fugy a- moll, po té moduloval do jiné tóniny. Ferenc najednou nabyl odvahy a zahrál první část koncertu c- moll od samotného Beethovena. Chlapci tedy pověděl: „Jdi, buď šťasten a obšťastňuj také druhé“. „Není nad to nic krásnějšího.“⁶

Beethoven však neslíbil Ferenci, že přijde na koncert a také mu nedal žádané téma koncertu. Druhý den na koncertě v Redutě sedělo čtyři tisíce posluchačů. Liszt uviděl Beethovena, jak jde na pódium a cítil, jak ho objímá a dává mu pusku na čelo.

Ferenc byl unesen víc z Beethovenovy reakce, jak z ovace všech posluchačů. Byl stejně tak povzbuzený vzpomínkou, kterou pronesl Beethoven předchozí den. Bude na ni vzpomínat během své cesty slávy. Ferenc si také ještě zahrál v Maďarsku v Pešti, prvního května 1823 v sále hotelu „U sedmi kurfiřtů“. Ferenc nadchl publikum svým projevem: „Velectění posluchači, jsem Maďar a neznám většího štěstí než sloužití svým vzděláním a slabými schopnostmi svého talentu svému nejhlubšímu citu: je to zástava vděčnosti mé drahé vlasti, dříve než se odeberu do Francie a Anglie, abych zlepšil, co je ve mně ještě nezralého a s neúnavnou horlivostí nabyt větší dokonalosti, abych snad jednoho dne dosáhl

⁵ CHIESA TIBALDI, Mary. *Romantický život Lisztův*. II. vydání. V Praze: Topičova edice, 1941

⁶ CHIESA TIBALDI, Mary. *Romantický život Lisztův*. II. vydání. V Praze: Topičova edice, 1941

takového štěstí, že budu ozdobou své drahé vlasti“⁷.

Ferenc Liszt se stal idolem v Paříži. Na každém rohu ve výloze byly jeho portréty, pozvánky na koncerty, či představení. Návštěvy stále přibývaly. Ženy se ho dožadovaly a usilovaly o jeho pozornost, v novinách ho vychvalovali a vyzdvihovali. Srovnávali ho s geniálním Mozartem, Moschelesem a Humnelem. Ferenc měl také velmi úspěšné koncerty v Anglii. O přestávkách mezi koncerty Ferenc skládal svoji operetu a pozorně se věnoval své práci. V létě v Paříži psal svou operetu a dopsal ji v zimě v krátkých pauzách. Na jaře se vrátil do Londýna, krále a celého dvora ze zámku Windsor, také od vévody z Devonshire. Charles Salaman vzpomíná: „Nikdy jsem nezapomněl na jeho radostné zvolání: Oh! Moučník s angreštem!“, když viděl, že se na stůl přináší jeho oblíbené jídlo. Adam Liszt napsal Czernému: „Putzi nemá jinou vášeň, než skládat. Jeho sonáta na čtyři ruce, jeho trio a Kvintet by vám jistě způsobily potěšení. Každý den dvě hodiny cvičí, jednu hodinu čte a všechen ostatní čas věnuje skladbě. Je téměř už tak velký jako já.“⁸ Z mladého Liszta se vyvíjel virtuóz a budoucí skladatel. 17. října roku 1825 byl proveden Don Sanche. Odezva publika byla kritická. Opera se hrála pouze třikrát, po té byla stažena z programu. Veřejnost byla frustrovaná, že byl Liszt uznán jako skladatel místo klavírního virtuóza.⁹ Ferenc Liszt se ovšem nedal a pomstil se roku 1826, kdy vydal své Etudy v devatenácti cvičeních „důl“ píše: „Nových idejí, lehce a pevně ukutých pod klasickou formou, z něhož měl těžiti bohatství po mnoho let.“ Ferenc koncertoval ještě v Anglii, Francii, Švýcarsku, pokaždé s velkým úspěchem. Mladíkovi bylo pouze šestnáct let, kvůli neustálému vypětí byl unavený a vyhublý. Jeho otec si všiml, že je mladík vybledlý a neklidný. Potřeboval nutně odpočinek. Mladý Ferenc chtěl být alespoň nějaký čas o samotě. Aby se mohl soustředit. Kvůli hudebnímu podnikání se cítil pořád našťvaný a znechucený. Ferenci nikdo nerozuměl tak, jak by potřeboval a proto začal chodit na náboženství. Každé ráno zašel na mši a četl si následování Krista a Poustevníky a snažil se proniknout do hloubky podstaty. Napadla ho taková myšlenka, že by se mohl stát knězem, přičemž mu kněz tuto myšlenku vyvrátil a sdělil mu, že má jiné poslání: „Ale ty náležíš umění a ne církvi“.

⁷ CHIESA TIBALDI, Mary. *Romantický život Lisztův*. II. vydání. V Praze: Topičova edice, 1941

⁸ Czerny, tenkrát třicátník, mluví ve svém nevydané autobiografii (v. Raabe F. Liszt) o mladém, bledém a delikátním Lisztovi, o jeho způsobu hraní s chybným prstokladem, o jeho neobyčejném talentu, o výjimečné schopnosti hrát z listu, o jeho fantastickém nadání improvizovat a dodává: „Nikdy jsem neměl podobného žáka!“

⁹ Rukopis byl zachráněn při požáru opery v roce 1837 a Jean Chantavoine jej našel v roce 1904: DALIBOR Hudební listy: 28. 10. 1911: ročník 34 – číslo 1, Rudolf Zamrzla: Fr. Liszt

I přes to všechno, co mu kněz sdělil, se pustil do četby náboženských knih. Někdy se dokonce postil několikrát za týden a spoustu času věnoval modlitbám. Občas dostal nějakou halucinaci a na doporučení lékaře odjel spolu s otcem Adamem Lisztem do Boulogne sur Mer. Ferenc se uzdravil, jenže hned na to ulehl jeho otec Adam, který dostal žaludeční horečku. Po třech dnech se jeho zdravotní stav ještě zhoršil. „Jedné noci černí havrani přilétli a zobákem klovali do okna, chmurná předzvěst.“

28. srpna 1827 zazněla poslední slova Adama Liszta: „Synu můj, zanechávám tě velmi opuštěného, ale tvé nadání tě zachrání. Tvé srdce je dobré a inteligence ti nechybí. Ale bojím se žen: vnesou neklid do tvého života a budou tě ovládat.“

2.1 Tvůrce

„Řeklo by se, že zlomyslný osud dopřává až čarodějnému úspěchu nejobyčejnějšímu dílům a stará se o jejich šíření. Obšťastňuje tak svou přízní ty, které inspirace opustila, kdežto vyvolené ponechává ve stínu. Není to důvod, aby člověk ztrácel odvahu: záleží na velmi brzy nebo velmi pozdě?“^{10 11}

Mluvíme-li o Lisztovi a porovnáváme ho s jinými slavnými umělci, Liszt měl velké štěstí, na rozdíl od ostatních. Ferenc Liszt byl velmi atraktivní jako z „jiného světa“. Byl vysoký, štíhlý, měl bledou tvář, velké zelené oči, husté delší vlasy a hezký úsměv. Všechny tyto vlastnosti dělaly Liszta žádaným. Tato přitažlivost- žádanost se ho držela až do jeho stáří. Liszt byl označen jako svůdce žen. Ve vztazích byl šťastný, ale také trpěl. Měl spoustu vztahů a milenek, avšak pouhé dvě ženy byly jeho srdci blízké Marie d'Agoult a Carolyne Sayn-Wittgenstein. Ferenc byl stále považován za výjimečného klavíristu I přes kritická, krušná období se vždy našla jemu blízká osoba,

¹⁰ CHIESA TIBALDI, Mary. *Romantický život Lisztův*. II. vydání. V Praze: Topičova edice, 1941

¹¹ <https://mistri.muzikus.cz/romantismus/vrcholny-romantismus/franz-liszt/fascinujici-osobnost> (2019 - 03 - 19)

kteřá ho podporovala a naslouchala mu. Ve všech svých životních situacích dokázal obstát a jít za svou hudební kariérou. V roce 1848 se mu finančně velmi dobře dařilo, a po nějaké době nastalo i obtížné období, ovšem Ferenc Liszt nikdy netrpěl nedostatkem financí jako např. Mozart, Boccherini, Schubert a Musorskij. Ferenc si také dopřával nadbytku a přepychu což bylo neobvyklé. Ovšem v těch důležitějších věcech, jako v životě a smrti to měl přesně naopak od ostatních známých umělců.

Tvorba Liszta byla v první řadě zejména klavírní a virtuózního rázu. Ferenc tuto tvorbu psal v době odpočinku nebo na cestách. Byly to malé obrázky, kratší epizody, kouzelné lyrické nápady. Ferenc psal více skladeb ve Švýcarsku a Itálii. Mezi ně patří např. „Léta putování“, mohutná freska s názvem „Variace na starodávnou melodii Dies Irae“ „inspirovanou Ciumfem smrti od Orcagny na Campo Santo v pise (skladba, která hluboce zapůsobila u Musorgského)“. Du bist die Ruh, Král z Chule, Es muss ein Wunderbarer sein, Marlinské zvony, Petrklíče, Vezmi paprsek slunce, I o `tamo, Di fiori un serto, Radost lásky. Liszt ve Výmaru představil svojí klavírní, vokální, symfonickou a chorální tvorbu. V letech 1848 - 1860 napsal dvanáct Symfonií, Ostřihomskou mši.

Ferenc Liszt žil dvanáct let se svou ženou, která ho opravdu milovala, podporovala a ctěla. Když byl Ferenc Liszt ve Výmaru, zanechal tam spoustu svých hudebních děl, z kterých hrál celý život. Ferenc Liszt byl jeden z neznámějších a největších mistrů té doby a dnešní současnosti. Lisztova hudba byla především originální, odvážná a moderní.

Někteří skladatelé například Wagner, Straus, Blochem podlehli ve vyzáření Ference Liszta.¹²

¹²

K posouzení Carolyny proti všem jejím utrhačům postačí tento dopis z 25. července 1853: „Proč ponecháváš Raffovi instrumentaci?“ (Liszt z počátku dával provádět instrumentaci svých děl jiným, později však od toho upustil. Vidíme, že Carolyna měla na tom určitou zásluhu.) „Který malíř by k tomu svolil, aby jeho obraz byl proveden v barvách nějakým výrobcem barev? Řekneš, že Raff není výrobcem barev. Ale on není ty. V instrumentaci se projevuje individualita a jeho je jednotvárná. Víš, že jsem shledala jeho úpravu Goethova pochodu horší, než byla tvá. Zdá se mi, že příkládáš příliš malý význam hudebního kolorování. Ty se spokojuješ s opravami, ale zdá se mi, že to nestačí, myslím na literární styl. Snad říkám něco hloupého, ale zdá se mi, že styl, tento háv, tento šat myšlenky, dovolíš takový výraz, vždycky trpí tím, jestli je oživen, jestli je mu vtisknut ráz jiným duchem než oním, který dílo stvořil. Alespoň já, kdybych měla tu geniálnost, sama (ačkoliv jsem tak netrpělivá) bych pilovala, zkracovala, leštila, a nikdy

Velký počet klavíristů se inspirovalo Lisztovou školou. Hudba Ference Liszta je svá a „mnohá označení, nyní běžná všem, pocházejí od Liszta“. „Rapsodie a symfonická báseň jsou výrazy, jimiž on první charakterizoval určitý druh skladeb.“

bych nenechala druhého malovat předlohu svého návrhu. Já bych nemohla sledovat řádky, jež by nebyly mé vlastní, a jestliže by se měl rozhořet posvátný oheň, pak by můj duch musel tyto řádky načrtnout, já bych je musela diktovat.“

3. PŘEHLED KLAVÍRNÍ TVORBY

Jak už bylo řečeno, Ferenc Liszt byl génius a patřil k nejznámějším klavíristům a skladatelům 19 století, tedy období romantismu. V první řadě psal hlavně klavírní díla, básně a programní hudbu.

Ferenc Liszt psal v novoněmeckém hudebním stylu, kde jsou všechna jeho hlavní díla: Uherské rapsodie, koncerty pro klavír č. 1- Es- dur, č. 2- A- dur, Dantovská symfonie, programová symfonie, Faustovská symfonie, programová symfonie Tasso. Symfonické básně Nářek a triumf, Les preludes, Orfeus, Prometheus a Mazepa. Dále 12 Transcendentálních etud pro klavír, Grandes etudes de Paganini, Sonáta h- moll pro klavír, Don Sanche¹³, jediná Lisztova opera, 3 Liebestraume (3 sny lásky, nokturna), 2 polonézy.

3.1 Uherské rapsodie

Ferenc Liszt napsal 19 Uherských rapsodií, které mají svá opusová čísla S 244, R 106. Lidové melodie jsou hlavní podstatou jeho tvorby, které můžeme slyšet v Uherských rapsodiích. Liszt jsi ovšem myslel, že jsou to lidové písně, které zaznamenal v hlavních tématech. Po odchodu ze své rodné země tedy Maďarska, zjistil, že témata, která v Uherských rapsodiích použil, nejsou lidové písně, ale jedná se o "vyšší střední třídu"¹⁴. Harmonie a melodická složka vychází z verbuňku. Liszt dával přednost dvěma prvkům z cikánských improvizací Čardáše – pomalému lassu a rychlé frisce.

"Jsem napůl cikán a napůl františkán"¹⁵, tvrdil o sobě. Liszt v sobě skrýval dvě povahy. Vyrůstal v Maďarsku a učil se cikánské hudbě, která pro něj hodně znamenala. Měl dobré srdce a byl hodný k lidem. Ovšem byl také vedený k náboženství díky jeho rodičům, dokonce si přál prožít život v

¹³ dokončeno roku 1825

¹⁴ <http://m.jan-k-celis.webnode.cz/news/uherske-rapsodie-ference-liszta/?fbclid=IwAR39uSxschBipGHJFW8nLRuNAMadQSKpurpY0bHmgLiA5kIr5RQn1hO3Qb0>

¹⁵ <https://mistri.muzikus.cz/romantismus/vrcholny-romantismus/franz-liszt/fascinujici-osobnost> (2019 - 03 - 19)

klášteře. Liszt měl velké štěstí. Dvakrát mohl přijít o život. Poprvé v šesti letech byl v kómatu, druhou příčinou byla nešťastná láska ke Carolině Saint-Cricq, přes to všechno se Liszt dožil svých 75 let.

3. 2 Rozbor Rapsodie č. 2

Když byl Liszt mladý, nadchl se hlavně Maďarskou lidovou hudbou, kde převládá cikánský vliv v rytmické spontánnosti s vášním výrazem. V Lisztových skladbách najdeme některé tyto prvky přesto, že práce skladatele je pestrá a vzrušující. Zde ovšem nalezneme nacionalistický charakter, který převládá v jeho skladbách jako například v Uherské rapsodii č. 2.

V roce 1847 byla napsána Uherská rapsodie č. 2, která byla věnována Lisztem hraběti Laszlóvi Telekimu. Tato rapsodie je jedna z nejznámějších, byla přepsaná pro dva klavíry a také pro orchestr a dokonce je užitá ve filmech a seriálech.[¹⁶ Uherská rapsodie č. 2. patří k nejtěžším skladbám a proniknout k ní mohou jen opravdu zkušené pianisté.

Pasáž *lassan* je napínavá a vážná ve srovnání s *friskou*. Ve *frisce* jsou, pro posluchače, velice expresivní prvky. Tónika, která se střídá s dominantou je v souladu s rytmikou, která je hravá a energická.

Kadenci skladatel dokončil s velikou originalitou, muzikalitou a energií.

Uherská rapsodie č. 2 složená ze dvou různých částí. *Lassan*, je první částí Uherské rapsodie, do které vstupuje výrazný, krátký osmi taktový úvod v introdukci. První tóny začínají dramatickým akordem v *cis- moll* tónině. Začátek skladby, je důležitý k pochopení a vyjádření správného charakteru skladby a to především v důstojnosti a vážnosti. Na první dobu, která je výrazná je použit pedál na silný a mohutný zvuk. V druhé době je zapsán akcent, který má docílit většího důrazu. Celá tato část poukazuje na cikánské motivy a to jak v tečkovaném rytmu, tak v akcentech a přírazech. *Lassan*, pokračuje ve stejné ale smutně- melancholické náladě. Běh, který je zapsán v pravé ruce moduluje a je to tak trochu "podívaná", neboť na

¹⁶ Tom a Jerry, Hercule Poirot
https://en.wikipedia.org/wiki/Hungarian_Rhapsody_No._2 (2019 - 03 - 27)

sebe technicky upozorňuje, dále pokračuje v gis - moll tónině.

Friska je druhou částí skladby ve fis- moll, která se rozvíjí tajuplným až zvonivým zvukem, který tvoří mystickou atmosféru. Zakrátko vygraduje do Fis- dur tóniny a postupně zesiluje. Skladba pokračuje na tónice a dominantě se střídavým basem až po část Martellato presto, kdy na řadu přichází oktávy v obou rukách, které jsou zjevným příkladem technické náročnosti. Dalším rysem technické náročnosti jsou běhy a repetované tóny v rychlém tempu. Pozoruhodná pro tuto skladbu je kadence, kterou si interpret může ke konci skladby zahrát. Liszt pro rapsodii složil spoustu dalších kadencí, nicméně pro svou technickou náročnost se tolik nehrají. Ukázkovým příkladem kadence je sám Horowitz.

3. 3 Problematika uherské rapsodie č. 2

V osmitaktovém úvodu je pro interpreta důležité, aby dokázal navodit správnou atmosféru a charakter skladby. První akordy připomínají znějící fanfáry. Tyto akordy se musí zahrát výrazně ve forte dynamice. Na druhé době je zapsaný akcent, který má zdůraznit akord druhé doby. Pianista by si mohl představit, že celá tato úvodní pasáž představuje jakýsi „dialog“ mezi melodií v pravé a doprovodem v levé ruce.

The image shows a musical score for the beginning of Liszt's Hungarian Rhapsody No. 2. The tempo is marked "Lento a capriccio" and the dynamics are "PIANO". The score is written for piano and consists of two systems. The first system shows the first four measures, with the right hand starting with a forte (f) marcato chord. The second system shows the next four measures, with the tempo markings "poco rit." and "più rit." appearing. The score includes various musical notations such as slurs, accents, and fingering numbers.

Obrázek1

První část Lissan je označena v andante. V začátku Lissan nejsou zapsána

žádná dynamická označení, ovšem Ferenc značil decrescendo a crescendo. Toto dynamické znaménko by interpret určitě měl brát v úvahu především pro vyjádření vášně. Pedalizace je také na místě. Hudební motiv-šestnáctinové noty v pravé ruce, melodie, kterou jsem již zmiňovala, se objevuje hned v začátku skladby¹⁷ a v další periodě se opakuje stejným motivem, ačkoliv v oktávové poloze.¹⁸

Obrázek 1

Obrázek 2

Hned poté vstupuje šestnáctinový běh, který je technicky náročný. Avšak při použití správného prstokladu lze dosáhnout hezkého efektu. Dále pracuje s motivy především v terciové poloze. Mezi nimi jsou i typické Lisztovské rytmické prvky (cikánské). Celá tato pasáž má označení dolce. Následuje technicky náročná pasáž v pravé ruce zapsaná dvaatřicetinovými notami s repetovaným tónem.

¹⁷ Obrázek č. 1

¹⁸ Obrázek č. 2

na krátký čas.¹⁹

Obrázek 4

Běh, který jsem před chvílí zmiňovala, se objeví znovu a pokračuje opakovaným tónem, kde se střídá v pravé a levé ruce. Opět se vrací část Lasso a melodie v terciích a oktávách. Část Lasso zakončí velkým akordem cis- moll.

Začátkem druhé části Uherské č. 2 rapsodie je friska, jak jsem již zmínila. Začátek Frisky je důležitým vstupem, klavírista musí navodit jinou atmosféru, náladu, kterou přiblíží posluchači. Ozdoby, které znějí "zvonivě" nesmí přeznívat nad melodií v pravé ruce. Dále přichází velmi technicky náročná pasáž s repetovanými tóny. Interpret musí mít dostatečnou sílu k zvládnutí nejen této pasáže, ale celé skladby. Důležité je naučit se komfortní prstoklad v pravé ruce a to buď střídáním čtvrtého prstu s druhým, nebo třetího prstu s palcem, druhou variantu považuji za lepší, než hrát pouze druhým prstem.²⁰

Obrázek 5

¹⁹ Obrázek č. 3

²⁰ Obrázek č. 4

Repetované tóny pak přechází do oktávové polohy. Oktáva by měla být znělejší, než repetovaný tón. Mezi tím má pravá ruka vyhrávku v jednočárkované a dvojčárkované oktávě a v levé ruce menší skoky. Tato pasáž postupně zesiluje, až vygraduje do druhé části Frisky. Pianista si musí rozvrhnout fyzickou sílu pro další obtížné části skladby.

Rapsodie pokračuje charakteristickou melodií. Tempové označení je Tempo- guisto- vivace. Tato pasáž je ve velké energii a forte dynamice. Tempo se postupně ještě zrychluje. Klavírista si opět dává pozor na vyjádření správného charakteru, nálady a především tečkovaný rytmus a přesnost skoků v levé ruce. Další technický motiv, který je zapsán v kvartách a terciích, by pianista neměl hrát celou dlaní ve vší síle, ale naopak jemněji prsty. Dále přichází opět technicky náročná část především v pravé ruce, tady bych doporučila hrát opět jemněji a uvolněně z prstů. Po chvíli zazní typický cikánský rytmus, který by měl vyznít "vtipně". Pravá ruka má stejné hudební prvky na rozdíl od levé ruky, která hraje skoky střídající se s terciemi. V této hudební oblasti, je důležité měnit techniku práce s uvolněním prstů a zápěstí.²¹

Obrázek 6

Tyto technické prvky je zapotřebí umět střídat podle notového textu. Na řadu opět přichází šestnáctinové noty v pravé ruce, které jsou technicky náročné, a proto je podstatné hrát je lehce, pouze prsty, jak jsem již zmínila. Oktávový blok, který je v levé ruce, je ohromně náročný pro svou přesnost a fyzické vypětí. Tady je proto nejdůležitější, aby interpret přesně dodržel dynamiku, která umožní jednodušší a komfortnější zvládnutí této pasáže. Poslední částí je Cadenza, která musí být správně vystavěna. Začíná v pianissimu a postupně zesiluje a graduje závěrečnými akordy až do samotného konce do fortissima.

²¹ Obrázek č. 6

4. POROVNÁNÍ UHERSKÉ RAPSODIE Č. 1 a č. 2

Uherská Rapsodie č. 2 patří k nejznámějším rapsodiím a je dost odlišná v celkovém hudebním pojetí, především v náročnosti skladby. Rapsodie č. 2 je na rozdíl od rapsodie č. 1 mnohem temperamentnější, technicky, rytmicky obtížnější, i přestože se objevují podobné rytmické prvky stejně jako v rapsodii č. 1. Rapsodie č. 1 je poněkud lyričtější, niternější - uzavřenější, rapsodie č. 2 je efektivní, výraznější a otevřenější.

V části *Lassan* zaznívají prvky improvizace v pomalejším tempu.²² Tyto díly se často obměňují v úvodním tématu v živějším rytmu ve forte, oproti melodii, která je v *piano* s lyrickým obsahem. Úvodní téma s živějším rytmickým podkladem zůstává v E -dur tónině, zatímco zpěvnější téma je zapsané v Des- dur tónině.

Obrázek 7

Druhou částí je *Friska*, která je rozpoznatelná hned na první pohled a to v levé ruce v *base*, se odehrává tečkovaný rytmus s akcenty a důrazy. Ukázkovým příkladem je *cardas*, kde Liszt převzal jeho typické prvky ve zrychlování až dokonce části *presto*. Skladba přechází do paralelní durové tóniny a díky tomu působí více "rozzářeně" a dále vygraduje až do samotného finále. I v této rapsodii najdeme lisztovské umělecké a technické prvky. V první části rapsodie tedy v *Lassan* jsou dvě kadence, kdežto v druhé části, *Frisce*, se nachází pouze technické záležitosti jako například *trilek* nebo *prstoklady*, které se hrají druhým a čtvrtým prstem a jsou zapsané v *tercích* v *pianissimu*. Po chvíli zazní typický cikánský rytmus v levé ruce.

²² Obrázek č. 7

4. 1 Benno Moiseivitch

Benno Moiseivitch se narodil v Oděse v Rusku, v sedmi letech začal studovat s Dimitriem Klimovem na hudební akademii. V devíti letech, dostal cenu Anton Rubinstein. Studoval také s Theodorem Leschetizkym ve Vídni od roku 1904 - 1908, potom odjel ke své rodině do Anglie v roce 1919 a poprvé veřejně vystoupil v Číně roku 1908 a další rok v Anglii. V roce 19019, odcestoval koncertovat do Spojených států, Austrálie, Indie, Japonska, Jižní Ameriky. Josef Hofmann pozval Moiseivitche na vyučování na Curtis Institute of Music v letech 1927. Zůstal v Anglii, a dostal britské občanství v roce 1937. Moiseivitch byl v letech 1946 zvolen velitelem řádu britské říše (CBE).

“za své stálé příspěvky během druhé světové války, kdy vystřídal stovky recitálů pro vojáky a charity”.

Daisy Kennedy manželka Moiseivitche byla koncertní houslistkou australského původu. Společně vychovávali dvě dcery Sandru a Tanyu Moiseivitch. S druhou jeho manželkou měli jednoho syna Borise Moiseivitche.

V interpretaci romantického repertoáru, byl Moiseivitch velmi uznávaný. Sergej Rachmaninov ho v hraní obdivoval a dokonce Moiseivitche označil za svého duchovního dědice. Moiseivitch byl uznáván pro svou eleganci, poezii, brilantnost, rytmickou svobodu a virtuozitu. “Natočil nahrávky pro hlas svého mistra (nyní EMI), který začínal v šelacké éře 78 RPM, pokračoval v dlouhých nahrávkách a do rané stereo éry”. “Jeho charakteristický styl je slyšet v jeho nahrávce Rachmaninovovy Rapsodie na tématu Paganini a Barcarolle, Ballade 4, Nocturne op. 62 z Fredérica Chopina”.

Irving Kolodin byl muzikolog a kritik, v letech 1950 řekl Chopinovi o Baladě kterou hrál Moiseivitch.

4. 1. 1 Interpretace Uherské rapsodie č. 2

Úvod k hlavnímu tématu, interpret hrál majestátně, ve fortissimu a ve středním tempu.

Andante mesto bylo ve stejném tempu, jako úvod k hlavnímu tématu a ve střední dynamice. Interpret zahrál delší zajímavý trylek, který přešel do

šesnáctinových hodnot.

Sempre leggierissimo zahrané ve staccatu, které přechází do dvaatřicetinových not, až do molto primo, tato pasáž byla opět provedena majestátně a v původním tempu.

Interpret dynamicky vyzdvihl melodii v levé ruce. Ve Frisce autor podtrhl jak charakter, tak melodii v pravé ruce v pianissimu. Další část obsahuje repetované tóny v pravé ruce, které jsou technicky náročné. Autor je pojal výrazněji, než doprovod v levé ruce.

Hlavní část z Frisky, která pokračuje v oktávách v pravé i levé ruce interpret postupně zrychluje. V další pasáži interpret zapůsobil melodií, která zachovává svůj originální vtip v levé ruce. Zde můžeme slyšet melodii, která pak přejde skokem do trojčárkované oktávy do pravé ruky ve staccatu. V další pasáži interpret hraje v levé ruce osminky a v pravé šesnáctiny. Melodie v pravé ruce opět převažuje nad doprovodem v levé ruce. Autor zdůraznil začáteční stupnicovou řadu tónů zajímavým způsobem, včetně melodie a staccata v pravé ruce. Střídavým způsobem zopakoval stejnou hudební myšlenku, ovšem už v oktávovém postupu.

Dále nastupují sextové postupy v osminových notách, které se střídají v s ozdobami v osminových notách. Hned potom, přichází na řadu sextové postupy v pravé ruce a oktávové postupy v levé ruce. Interpret dokázal vyjádřit přesnou dynamiku v této hudební pasáži. Následuje Cadenza, interpret vystihl tempo v Presttissimu, oktávový vstup v pravé ruce, který se střídá po dobách s levou rukou v osminových notách. Interpret ukončil skladbu ve fortissimu v tempu Presto.

4. 2 Alfred Cortot

Alfred Cortot se narodil v Nyonu ve Švýcarsku. Alfred Cortot studoval klavír na pařížské konzervatoři. Jeho učitelé byli Émilé Decombes a Louise Diemér. V letech 1897 poprvé vystouil s Beethovenovým klavírním koncertem č. 3 c moll. Cortot byl korepetitorem a dirigentem na hudebních slavnostech Bayreuthu v roce 1898- 1901 a roku 1902 dirigoval v paříži Wagnerovy opery Soumrak bohů. Cortot jako dirigent zveřejnil díla

Beethovena, Brahmsa, Liszta, a dokonce soudobé francouzské skladatele. S Jacquesem Thibaudem a Pablom Casalsem vytvořil klavírní trio v letech 1905. Cortot byl proslulý hlavně svou klavírní sólovou hrou a to skladbami od Fryderyka Chopina, Roberta Schumanna a Clauda Debussyho. Cortot koncertně vystupoval v Evropě a USA. Ve dvacátých a třicátých letech nahrál mnoho nahrávek. V pozdější době se jeho zdravotní stav hodně zhoršil a proto jsou tím jeho nahrávky poznamenány. V letech 1907 byl učitelem na pařížské konzervatoři, ovšem pro jeho zaneprázdnění kvůli koncertní činnosti, byl nucen učení přerušit. Cortot založil hudební školu v École Normale de Musique de Paris. Zde vyučoval interpretační klavírní kurzy. Tyto kurzy absolvovali Clara Haskil, Solomon, Gina Bachauer, Héléne Boschi a Dinu Lipatti. " Kromě výuky také sepsal několik studií o klavírní technice a klavírní interpretaci a vydával vlastní edice klavírních partitur s obsáhlými poznámkami".

4. 2. 1 Interpretace Uherské rapsodie č. 2

V úvodu v Lento a capriccio, interpret pojal jakési zvláštní pozastavení v tečkovaném rytmu v pravé ruce. V části Lasso, pianista zahrál opět nezvyklým způsobem akord v levé ruce a to v arpeggiu. Práce s časem a tempově náhlé změny, jsou velmi neobvyklé. Melodii v hlavním tématu, interpret vyjádřil velmi hezky, ačkoliv doprovod v levé ruce nebyl sjednocen s melodií v pravé ruce. V další pasáži, se objevují repetované tóny, které jsou zahrány výrazněji než hlavní melodie. Ve druhé části Frisca, tedy druhá část, tedy interpret hned na první dobu zahrál akcent v pravé ruce. Celá frisca, podle mého názoru, byla zahrána v podsaditějším tempu, která postupně zrychlovala. Cadenza byla pojata vtipně, v označení tempa prestissimo a ve forte dynamice, což bylo příjemné na poslech.

4. 3 Vladimír Horowitz

se narodil v Berdčyvu 1. 8. 1903 a zemřel 5. 9. 1989 v New Yorku. I když se ve skutečně narodil roku 1903, mnoho let používal jako rok narození rok 1904. S tímto nápadem přišel jeho otec, který chtěl syna ochránit před narukováním do armády a případnému zranění rukou.

Na klavír ho vyučovala jeho matka, také vyznamná klavíristka. V roce 1912

se dostal na kyjevskou konzervatoř, kde ho vyučoval Vladimír Puchalský, Sergei Tarnowsky a Felix Blumenfeld. Roku 1919 absolvoval koncertem č. 3 Sergeje Rachmaninova. V roce 1920, měl svůj první sólový recitál. Horowitz jezdil turné po celém Rusku díky své slávě. V roce 1922 – 1923 v Leningradu zahrál 23 koncertů s 11 odlišnými programy. V roce 1926 jel koncertovat do zahraničí do Berlína, Paříže, Londýna a New Yorku. V roce 1944 zůstal v USA a stal se americkým občanem.

1928 hrál v Carnegie hall, hrál Cajkovského klavírní koncert č. 1 b– moll pod vedením dirigenta Sira Thomase Beechama.²³

4. 3. 1 Interpretace Uherské Rapsodie č. 2

Skladba začíná V Lento a capriccio kde nastupuje úvod k hlavnímu tématu skladby, pouze ve dvou řádcích. Interpret hraje v pravé ruce tečkovaný rytmus, unisono oběma rukama a arpeggio v pravé ruce.

Interpret toto téma vystihl s přesnou rytmickou hrou a zvukovou představou.

V první části Lento, autor zdůrazňoval levou ruku, která hrála ve velkém zvuku. Interpret, tuto pasáž zahrál s velkým nadhledem a skutečně brilantně bez jediného přehmatu. Ve Frisce interpret zachovává přesnou dynamiku a to *piannissimo*. Používal a vyměňoval pedál po celou tuto pasáž pro lepší vyjádření určitého zvuku „Frisky“. Repetované tóny v pravé ruce, byly hrány silněji než v levé ruce doprovod, autor preferoval portamento místo staccata v levé ruce, pasáž v *Tempo giusto- vivace*, autor akcentoval třetí dobu a všechny akordy hrál zatěškaně. V kvartové a terciové pasáži zdůrazňoval hlavně střední hlasy, kde se ukrývá zajímavá melodie právě ve středních hlasech. V další části, *Piu mosso*, kde se střídá nonový a oktávový

²³ „Horowitz později říkal, že Beecham měl odlišné pohledy na tempo a že dirigoval z paměti, aniž by dílo znal.“

„Olin Downes, redaktor New York Times, kritizoval rozbroje mezi sólistou a dirigentem, ale vyzdvihl Vladimirovu až děsivou techniku a přenádherný tón ve druhé větě koncertu.“

akord v pravé ruce, se autor snažil zvýraznit melodii v levé ruce, tato pasáž se díky tomu stala velmi zajímavou nejen pro svou technickou obtížnost. V pasáži sempre piano interpret znovu upozorňuje na melodii v levé ruce, v části con strepito, autor zahrál zvukově kultivovaně oktávy v decrescendu, a pomocí krátkého pedálu, vygradoval oktávy do crescenda. V pasáži staccato e leggiero sempre opět začal v pravé ruce portamentem v piánu. V pasáži stringendo, opět pomocí pedálu, vyhrál technicky náročnou oktávovou pasáž, kterou vygradoval do velkého zvuku. Un poco rallent, autor pokračoval v pianu v původním tempu. Interpret v začátku Cadenze zpomalil a postupně začal zrychlovat do velkého tempa. I při tak rychlém tempu přebíral melodii z levé ruky do pravé a zakončil akordy ve fortissimu.

4. 4 Khatia Buniatishvili

Khatiu Buniatishvili učila její matka. Khatia začala hrát na klavír už ve třech letech spolu se svou sestrou. V šesti letech měla první koncert s komorním orchestrem v Tbilisi. Když ji bylo deset let, pozvali ji na koncert do Švýcarska, Francie, Německa, Belgie, Lucemburska, Nizozemska, Monaka, Itálie, Rakouska, Dánska, Ruska, Ukrajiny, Arménie, Izraele, USA. Buniatishvili úspěšně ukončila školu v Tbilisi, její učitel byl Tengiz Amiredžibi. Při jejím studiu vyhrála cenu na Mezinárodní soutěži mladých klavíristů Vladimíra Horowitze v Kyjevě v roce 2003, další první cenu vyhrála na soutěži na podporu gruzínských umělců, Jelizavěta Leonskaja. Koncertní činnost - Buniatishvili pracuje v Sony společnosti BMG Music Entertainment, v roce 2011 bylo vydané její CD na kterém byla nahraná Sonáta pro klavír od Ference Liszta. Laureátkou ceny Borletti - Buitony Trust Award se stala roku 2010. Buniatishvili se stala roku 2012 nejlepším nováčkem v Echo Klassik Awards, také absolvovala koncerty z Mnichovskou filharmonií, v Anglii se symfonickým orchestrem BBC, s Petrohradskou filharmonií, ve Francii s orchestrem Cannes - Provence, Spojených státech se San Francisco Philharmony, s Izraelskou filharmonií. Khatia Buniatishvili ovládá plynule pět jazyků Gruzinský, Ruský, Německý, Francouzský, Anglický.

4. 4. 1 Interpretace Uherské Rapsodie č. 2

Interpretka, hned v úvodu zvolila rychlejší tempo a silnou dynamiku, tedy forte. Interpretka hned v úvodním vstupu přesvědčivě vystihla náladu a charakter skladby. Buniatishvili přesvědčivě vyjádřila charakter této pasáže a to v průbojně náladě. Pasáž Lassan, zahrála velmi klidně a zpěvně, vtáhla tak posluchače do děje a vytvořila půvabnou atmosféru. Běh v šestnáctinových hodnotách zazněl nespoutaně a brilantně. Dolce con grazia byl vystižen v přesné náladě v terciové poloze. Následovaly ozdoby, které jsou v dolcissimo, v šestnáctinových hodnotách a tečkovaném rytmu. Sempre leggierissimo ve dvaatřicetinových hodnotách a staccata byly zahrány s lehkostí a precizností.

Tempo vivace ve Frisce bylo přesvědčivě vystižené, v dynamice tomu tak ovšem nebylo. Pasáž Vivace je pianissimo. Technicky náročná část je zapsaná v repetovaných šestnáctinových notách a ve středně silné dynamice mezzoforte. Technicky náročná část, která je v repetovaných notách a v šestnáctinových hodnotách, byla zahrána s přehledem a s lehkostí ve slabší dynamice. Stejný motiv s menší obměnou v oktávové poloze zazněl ve vyšší dynamice, než dříve. Nastupovala Frisca v tempu tempo giusto - vivace, což interpretka až přehnala svým rychlým tempem, v kterém neustále zrychlovala. V této celé pasáži by autorka vytkla pedalizaci, která byla přehnaná. I přes to, že je tato skladba velice technicky náročná, nesmí se zapomínat na správnou pedalizaci. Hned v další části interpretka zdůrazňuje melodii v levé ruce, která je ovšem zastřena vyhrávkou pravé ruky. Kdyby interpretka hrála slaběji pravou rukou, melodie v levé ruce by více vynikla. Dále následuje technicky náročná pasáž v oktávové poloze, která je opět dle mého názoru přepedalizovaná. Následuje cadenza která byla zahrána s velkou energií opět v oktávové poloze, která vzestupně vygradovala do samotného závěru Rapsodie.

ZÁVĚR

Psaní bakalářské práce na téma: Interpretační problematika Ference Liszta se zaměřením na Uherskou rapsodii č. 2, obohatila můj teoretický pohled na dílo Ference Liszta a hlavně mi pomohla k praktickému zvládnutí interpretovat tuto skladbu. Měla jsem také možnost blíže se seznámit s životy světově známých interpretů a přímé srovnání užitých druhů klavírní techniky v praxi. Poslech jejich nahrávek mě obohatil a inspiroval k dokonalejšímu interpretačnímu zvládnutí této náročné romantické skladby.

Použitá literatura a prameny

Prameny

CHIESA TIBALDI, Mary. *Romantický život Lisztův*. II. vydání. V Praze: Topičova edice, 1941. Topičovy bílé knihy.

1896 – 1968

LISZT, Ferenc. *Ferenc Liszt*. Praha: Reader's Digest Výběr, 2004. Klenoty klasické hudby. (2019 – 03 - 9)

LEGÁNY, Dezső. *Ferenc Liszt and his country: 1869-1873*. Budapest: Corvina, 1983.

KOZÁKOVÁ, Olga. *Ferenc Liszt: 1811-1886: výběrová bibliografie k 100. výročí úmrtí*. Olomouc: Okresní knihovna, 1986

DALIBOR Hudební listy: 28. 10. 1911: ročník 34 – číslo 1, Rudolf Zamrzla: Fr. Liszt

https://cs.wikipedia.org/wiki/Ferenc_Liszt (2019 - 03 - 9)

<https://jan-k-celis.webnode.cz/news/uherske-rapsodie-ference-liszta/> (2019 – 04 – 6)

<https://mistri.muzikus.cz/romantismus/vrcholny-romantismus/franz-liszt/fascinujici-osobnost> (2019 - 03 - 19)

https://dspace.cuni.cz/bitstream/handle/20.500.11956/46395/BPTX_2010_2__0_285434_0_107788.pdf?sequence=1&isAllowed=y (2019 – 03 – 9)

https://en.wikipedia.org/wiki/Benno_Moiseiwitsch (2019 - 04 - 17)

https://cs.wikipedia.org/wiki/Khatia_Buniatishvili (2019 - 04 - 17)

https://cs.wikipedia.org/wiki/Vladimir_Horowitz (2019 - 04 - 18)

John Orth: Ten Hungarian Rhapsodies (Musicians´ library series), Boston: Oliver Ditson Co., 1904. Plate ML- 567, Dostupné na: [https://imslp.org/wiki/Hungarian_Rhapsody_No.2,_S.244/2_\(Liszt,_Franz\)](https://imslp.org/wiki/Hungarian_Rhapsody_No.2,_S.244/2_(Liszt,_Franz))

https://en.wikipedia.org/wiki/Hungarian_Rhapsody_No._2 (2019 - 03 - 27)